

„tartalmat“ hozzá azután Kassák, némi egyéni hozzáadás mellett, az anarkoszindikalizmus fegyvertárából veszi. Innen származik a gazdasági mozgalom alapvetővé nyilvánítása, a szabotázs, mint fontos mozgalmi eszköz, a parlamentarizmus, egyáltalában a politikai mozgalom degradálása polgárivá minősítése, a párt és az osztály merev szembeállítása, a fegyelem szükségességének tagadása és az egyéniség nevelésének fráziskövetelménye. De Kassák, tudjuk, erősen hangsúlyozza az időszzerűség követelményét is. Ezért nem éri be egymagával az anarkoszindikalizmus háborúelőtti formájával, hanem kölcsönvesz annak attól a modernebb formájától is, amely 1920-ban jutott kifejezésre a német „baloldal“ felfogásában. Innen ered, szintén némi egyéni szín hozzáadásával, különösen a szakszervezetekkel, mint szervezeti formákkal való szembefordulása és új szervezeti formák létesítésére irányuló követelése, amely a német baloldalnál a „megvalósulás“ útján egészen ez új formák elnevezésének, a „munkásligának“ kitalálásáig is elment. S az osztálynak és a pártnak az a szembeállítása, amely nem jut el, mint az anarkoszindikalistáknál, a párt teljes elvetéséig, hanem ezt „csupán“ alá rendeli az osztálynak, szintén a német „baloldalt“ jellemezte.

A marxista stratégiának van egy annyira klasszikus kézikönyve, hogy abból még a német fasiszták is tanulni akarnak s ezért kivették az indexre tett könyvek közül. Ez a könyv a mozgalmi „gyermekbetegségek“ gyűjtőfogalma alatt foglalja össze mindazokat az anarkoszindikalista, vagy „baloldali“ tétéleket, amelyeken Kassák „ideológiai kritikája“ alapul. Látni fogjuk még, hogy Kassák kiadja a jelszót: mindent újból előlről kezdeni. Annyi tehát kitűnik már itt is, hogy többek között a gyermekbetegségekben akarja előlről kezdeni a mozgalmat s ezt tekintti az „időszzerűség követelményének“. S ha mást nem, azt legalább bebizonyítja ezzel, hogy ma is teljesen időszzerű a marxizmusnak az a tétéle, amely az anarkoszindikalizmust a munkásmozgalomban résztvevő „önuralomra, szervezeti szellemre, fegyelemre, kitartásra képtelen“ kispolgár lényé egyik kifejezésének tekintette. Kassák csupán a saját kispolgári lényét fejezi ki az anarkoszindikalizmus testére szabott ideológiai köntösének a felöltésével, az anarkoszindikalista baloldali frázis, mint önkifejezési forma nála csak az osztálymeghatározottság jellegzetes megnyilvánulása. De a baloldali frázis tudvalevőleg jobboldali gyakorlatot is jelent. Lássuk tehát, hogyan „értékeli át“, hogy teszi „időszzerűvé“ a fasiszmus napjaiban Kassák — ha már nem is marxizmust, a baloldali frázissal kendőzött jobboldali gyakorlatot?

B A G A T E L L E K (VII.)

Irta: REMENYIK ZSIGMOND (Budapest)

Családi meglepetés Bemegyek a trafikba, a kisasszony titokzatos mosollyal fogad. Mosolya betölti a teret, jelentőséget nyer, túlnő a megszokott határokon, a jelentőségteljes mosoly úgy lóg a levegőben, akár kötélén az akasztott ember. „Mutatok valamit“ — mondja kedves titokzatossággal és kihuz a fiókból egy összehajtott papírlapot. Izgalommal veszem kezembe a jelentőségnélkülinek tűnő tárgyat, a frivol gondolat, ami első pillanatban megejtett, hogy a kisasszony e meghitt kettesben, szivarok, nikotintól mentesített cigaretták és részeges kocsisok jellemének megfelelően durván csomagolt pipado-

hányok között mutatni fog nekem valamit, most komoly érdeklődéssé válik. „Tessék csak megnézni mi van a papírban“ — mondja a kedves kisasszony és izgalommal szemléli, hogy kezembe veszem a titokzatos papirlapot. „Meglepetés éri“ — folytatja a kisasszony tovább, szinte előkészítve aggódó szolidaritással a meglepetésre, ami valóban nem is késik tovább. A kisasszony előrelátó, nyilván ismeri az emberi idegek teherbíróképességének határait, jónak látja, hogy barátilag figyelmeztessen. Nyilván jólelkűen arra gondol, hogy figyelmeztetés nélkül meglepetésemben szívszélhűdést kapok, megtántorodok és végignyulok a földön. Elkészülve tehát a legrosszabbra, kezembe veszem a felémnyújtott tárgyat elővigyázatosan és ujjaimmal a minimálisra csökkentve a nyomást, a lapok közé tekintek. Ijesztő hang tölti meg a kis kereskedést, rikácsoló, kellemetlen hang, telve fojtott és felszabadult erővel, valami hasonlatos a rögöghéshez, a vonításhoz és a motorbugáshoz. „Nagyon kedves, ugy-e?“ — kérdi a kisasszony és felszabadultan nevet. „Tíz fillér az egész,“ — teszi hozzá üzletien, „és mégis szórakoztató. Megtréfálhatja vele környezetét, feleségét, gyerekeit, mamáját és barátait. Családi meglepetés“ — mondja közvetlenül és boldog derűvel arcán. Senkinek semmi oka a kételkedésre, akárki kezébe veszi a mókás játékot láthatja, hogy igazat mondott a kisasszony. Ha nem hinnél szemednek, töröld ki belőle a csipát és olvasd el a kék papirlapra nyomtatott szavakat. „Családi meglepetés. Ára 10 fillér“ — ez áll az égszinkék papiriapon, amelynek bensejében most ha belétekintesz, láthatod a fáradt gépezetet. Vékony drót, gummi és kis hurkapecek az egész, egyszerű és mégis szellemes. És jellemző, de még mennyire! Családi meglepetés! Soha kevésbé igaztalan meghatározás, különösen szakértő előtt, aki a családi élet analóg konstrukcióját ismeri. Egy kis drót, gummi és hurkapecek. Meglepetés, méghozzá családi meglepetés, mi egyéb telne ki a családból? Meglepetés, és ez alig kétségbevonható, a család részéről mindig épp elég érte az embert. A családfőt éppúgy, mint a családanyákat, a szülők részéről a gyermekeket, a gyermekek részéről a szülőket, amióta áll a világ. Meglepetésben sohasem volt hiány, egy szép napon például kisült, hogy a családfő elsikkasztotta a hivatali pénzeket, egyik lány és éppen az, aki erkölcsi magaviseletből kitünő minősítést kapott, a szobaúrtól teherbeesett, a nagypapa részegen jött haza és a mama elzalogosította az ékszereket. E látszólag meghitt közösség, a család, sohasem nélkülözte mindmainapig az izgalmasságot és a meglepetéseket. Olykor külön díjazás nélkül, mert ugynevezett „meglepetésekben“ a családi közösség sohasem volt szükiben, bőven ontotta magából a váratlan és fordultatos meglepetéseket. De ma már eféle figurák, hogy a nagybácsit kidobják a hivatalból, egyideig eltűnik a ragyogó láthatárról és hónapok múlva találkozol vele a rendőri krónikában, nem ismeretlen és meglepő figura. Hogy a nagynéni átutazó pároknak kiadja rövid időre szobáit, már az sem családi meglepetés. Lassan, de biztosan forog a világ, ha elindulsz kalandos utadra reggel, amint kilépsz a ház kapuján, megnyilik alattad a föld, már kezded megközelíteni a fogalmakat. Rádlónek egy uccasarkon, feleséged mérget kever csuzpájdobba, esperes bácsikád ledobja a csuhát és az orfeumbeli táncosnóval összeköltözik, ez már határozottan újabb figura. És ha még mindez is kevés, iskolás unokaöcséd nyakadba önti a tintatartót, törölmetszett családi meglepetés ez, öcséd kilopja zsebedből az órát, anyád és apád pedig közös megegyezéssel nevedre váltót hamisítanak. Kell-e még egyéb, van-e még más kívánságod, mert ha nem vagy kiégitett, családi meglepetésekben nem szükölködik a világ. Egy szép

napon arra ébredsz, hogy hánytatószinü gázfelhők borítják el a napot és amerre csak tekintesz, döglött lovak, kutyák, madarak és emberek hullái akadályozzák a példás közlekedést. Igazi családi meglepetésekben lesz részed, fogadd meg tehát tanácsomat, térj be az első bazárba és váltsd magadhoz csekély fillérékért ez elmés kis szerkezetet, ami hivatottnak látszik szerény keretek között bár, de komoly szándékát le nem tagadva, nagyvonalú „családi meglepetésekre“ idegeidet előkészíteni.

Lázadozó állatok Napjaink figyelemreméltó eseményei között kitűnő helyet foglal el ama példamutató híradás, amely lakonikus kurtaszavúsággal ugyan, de a pusztá tényen túl messzire mutatón számol be egy afrikai oroszlánnak Európa egyik volt minisztere ellen irányult támadásáról. „Oroszlán támadott meg egy minisztert!“ — hangzik az elképesztő híradás, ismételjük, ekonomikus szükszevúsággal, mintegy diszkrét homályba burkolva az esetet, félig komoly, félig tréfás fogadtatásra számítva, már az olvasó vérmérséklete és világszemléleti állásfoglalása szerint. Nehéz érdemlegesen kikutatni ma már, hogy miféle indokok készítették a nyilván rokonszenves államférfiu megtámadására a békés oroszlánt, személyi diferenciáinak adta-e tanujelét a miniszter megtámadásával, vagy pedig általános elvi okok voltak azok, amik őt a diferenciák elintézésének eféle barbár és csak türelmesztett emberekhez méltó formájára készítették. Kérvényét utasították-e vissza a türelmes természetű oroszlánnak, vagy másféle sérelem érte a miniszter részéről, akit végüi is meglepetésszerűen, de nyilván alapos fontolgatás után megtámadott, nehéz volna kikutatni ezt ma már. De akár sérelem érte egyénileg, akár végső elkeseredésében kétségbeesésének adta csak tanujelét, oly' szokatlan formájában az oroszlánok és államférfiak között eddig még alig ismeretes, de nyilván fennálló ellentéteknek, ez esemény mégis kétségbeejti szívünk és természet-szerűleg spekulációkra késztet. Amit ma, hála az égnek, sikertelenül, de megkísérelt az oroszlán, (a minisztert a beszámíthatatlannak minősíthető állat karmaiból szerencsére kimentették, holnap megismételheti egy szamár, holnapután egy zsiráf, egy strucc, egy kénguru, vagy egy elefánt. Az állatvilág, legalább is minden jel arra mutat, szervezettségében, összetartásában átütőbb erejű és szolidárisabb, mint az emberi társadalom, ha a kettőt összehasonlítjuk, bátorság dolgában sem marad alul. Megtörténhetik például az a példátlan eset, hogy egy óriáskigyó megfojt egy tanfeligyelőt, veszett kutya harapja meg a védőrkapitányt és a bankigazgató belét kitapossa az elefánt. Egyenesen kétségbeejtő eseményeknek lehetünk tanui, a lehetőségek egyszerűen kimeríthetetlenek. Poloskák, tetvek és pókok bosszantó, ugyan komoly veszedelmet magukban még nem rejtő támadásának van kitéve az emberi társadalom, mindez azonban, hogy ismételni legyek kénytelen, csak a kezdet enyhe kezdete. A komolvabb dolog csak ott kezdődik, ha veszett kutyák, görénvek, csődörzamarak és krokodilusok is felveszik a harcot, nyilván ősi leszámolásképpen, a türelmüket vesztett elánjával mindazokkal szemben, akiknek tulajdonítják az őket sérelmesen bosszantó állapotokat. Bizony, megtörténhetik, elszorult szívvel gondolok e rémes lehetőségekre, hogy lesznek ügyvédek, akiknek hollók vájják ki szemét, adófelügvelők, akiket mellberug a szamár és háziurak, akiken meghempereg a viziló. Filmszínészek, akiket addig rugdos a zebra, míg csak lélekzenek és diplomaták, akik kékre dagadt nyelvüket öltögetik a boa constrictorok ölelése alatt. Félelmen kívül még szégyen is tölt-

heti el szívünket e példaadó állatok bátor heroizmusa láttán. Mert akár személyes, akár általános szempontok teszik indokolttá e rokonszenves állatok aktív felháborodását, mindez csak azt bizonyítja, hogy van egy határ, amin túl a dolgokra, ha az ember nem is, de az állat lázadással reagál.

A ROMÁNIAI GAZDASÁG JELLEMZÉSÉHEZ

Irta: BALINT ISTVÁN (Bucuresti)

Románia gazdasági jellegének feltűnő vonása — a múlt alkalommal említettekén kívül (a KORUNK múlt havi számában 736—742. o.) — az ország pénzügyi függősége a nyugati nagyhatalmaktól. Ez a függőség — hogy politikai következeit ne is említsük — az állam nagymértékű eladósodásában, a román gazdaság állandó külföldi hitelforrásaiban s a külföldi tőke hatalmas arányú romániai részesedésében nyilvánul. Említett dolgozatunkban rámutattunk a külföldi tőke romániai jelenlétének és szerepének eredetére, most még azt kell megjegyeznünk, hogy a román nemzeti állam megszilárdulása elképzelhetetlen az imperialista nyugati iparállamok hitelforrásai nélkül. Ugrásszerűen növelték Románia adósságát a háború költségei, majd a békeszerződések értelmében átháramló osztrák-magyar államadósságok.

A pénzügyminisztérium adatai szerint 1930-ban Románia államadóssága 165.526 millió lei. Ebből 68.244 millió a háború idejéből ered. A legnagyobb hitelezők Franciaország, Anglia és Amerika. A belföldi államadósság 12.978 millió lei. (1931-ben a kamat- és törlesztési-esedékesség az egész államadósság után 7.362 millió.) A belföldi adósságok kivételével minden kötelezettség idegen pénzegységben fizetendő. Ez a körülmény, mint később kiderül, rendkívüli jelentőséggel bír az egész román gazdaságra.

Az államadóssági esedékességek százalékos részesedése a költségvetésben — mint ahogy ezt az alábbi kimutatás igazolja — igen nagy:

	Költségvetési előirányzat	Államadóssági esedékesség	%
1931	38.402.5	7.362.9	19.2
1932	28.267.1	6.863.0	24.3
1933—34	23.437.6	4.552.9	19.4
1934—35	21.252.0	2.298.0	10.6
1935—36	20.686.9	2.953.9	14.4

Az 1934-ben beállt csökkenést a külföldi hitelezőkkel történt megállapodás okozta, melynek értelmében Románia 1937-ig felfüggeszti kölcsönei amortizálását s a kamatszelvények beváltásánál az első évben 75 százalékos, azután pedig évről-évre csökkenő engedményt nyer. Vagyis az államadósság külföldi esedékességei évről-évre újra emelkednek.

A *Die wirtschaftlichen Kräfte der Welt* című statisztika gyűjtemény (Dresdner Bank kiadása 1930) kimutatása szerint a külföldi tőkéseknek járó osztalék- és kamat-esedékesség 1928-ban a nemzeti jövedelem 2 százalékát tette Romániában. Ugyancsak e szerint a forrás szerint 1928-ban a külföldi tőke Románia nemzeti vagyonának 7 százaléka.